

**Praktijkgericht onderzoek
en kwaliteitsbeoordeling
van kennisproducten**

Colofon

*Praktijkgericht onderzoek en kwaliteitsbeoordeling van kennisproducten
Een pilot om SURF Leonardo toe te passen in zorg en welzijn*

SURFfoundation
PO Box 2290
NL-3500 GG Utrecht
T + 31 30 234 66 00
F + 31 30 233 29 60

info@surf.nl
www.surf.nl

Auteurs

Jan Steyaert - *Fontys*
Bas Levering - *Fontys*

Eindredactie

Lianne van Elk – SURFfoundation
Annemiek van der Kuil - SURFfoundation

SURF is de ICT-samenwerkingsorganisatie van het hoger onderwijs en onderzoek (www.surf.nl).
Deze publicatie is digitaal beschikbaar via de website van SURFfoundation:
www.surffoundation.nl/publicaties

© Stichting SURF
December 2011

Deze publicatie verschijnt onder de Creative Commons licentie Naamsvermelding 3.0 Nederland.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Uitgangspunten	9
2.1 Een terugblik.....	9
2.2 Meervoudigheid	11
3 Het informatiegedrag van de lectoren zorg en welzijn.....	15
4 Leonardo	19
5 Wenselijkheid en haalbaarheid van <i>Leonardo</i> in onze sector	21
6 Alternatieve scenario's	23
7 Besluit	29
7.1 Lectoren zorg en welzijn	29
7.2 SURF	29
7.3 Bestuurders uit de HBO-sector	30
7.4 Tenslotte	30
8 Verwijzingen	31
Bijlage 1 – persbericht HOP.....	33
Bijlage 2 – overzicht informatieproducten lectoraten zorg & welzijn	35

Managementsamenvatting

Haalbaarheid Leonardo

In deze rapportage toetsen de lectoren Jan Steyaert en Bas Levering op verzoek van [SURFfoundation](#) de methode [Leonardo](#) op wenselijkheid en haalbaarheid voor het domein [Zorg & Welzijn](#). *Leonardo* is de methode die Leo Waaijers in januari 2011 beschreef om de kwaliteit van kennisproducten van lectoren zichtbaar te maken. Steyaert & Levering maken duidelijk dat voor de beoordeling van kennisproducten van lectoren een systeem gewenst is dat sterk afwijkt van datgene wat in universitaire kring gebruikelijk is. Niet alleen beperken beoordelingssystemen aan universiteiten zich tot teksten, maar daarbinnen ook nog eens tot die publicaties die in de zogeheten A1 tijdschriften zijn verschenen. De bredere aanpak die hier wordt voorgestaan houdt direct verband met de diversiteit aan taken waarop lectoren en lectoraten worden beoordeeld.

Van KOP naar BeSPROken

Een door de jaren heen ontwikkeld model waarin de positie van lectoren in beeld wordt gebracht staat bekend als het **KOP-model**. Het is een model dat zicht geeft op een heldere normatieve standaard. Lectoren moeten zich meervoudig inzetten in de driehoek tussen **Kennis**, **Onderwijs** en **Praktijk**. In deze rapportage wordt het KOP-model zelfs met twee doelgroepen uitgebreid, namelijk **Samenleving** en **Beleid**. Of die uitbreiding naar een model, dat **BeSPROken** zou kunnen heten, een hanteerbare aanpak oplevert moet nader worden bezien. Zeker is dat een analyse van het publicatiegedrag van de lectoren *Zorg & Welzijn* over de afgelopen vijf jaar, dat door Steyaert & Levering als empirische grondslag voor hun rapportage werd gebruikt, laat zien dat de verschillende doelgroepen ook daadwerkelijk worden bediend.

Voorbeelden van andersoortige kennisproducten

Naast de traditionele publicatiekanalen, waar de lectoren *Zorg & Welzijn* met traditionele publicaties zichtbaar zijn (in acht genomen dat van lectoren uitdrukkelijk verwacht wordt dat ze praktijkgericht en geen fundamenteel onderzoek doen) passeert een keuze aan andersoortige kennisproducten de revue. Een paar voorbeelden. Een artikel in het ledenblad van een vereniging met 700.00 leden wordt aan praktijkgericht onderzoek van een lector aandacht besteed (de lector is in zo'n geval dus niet de auteur). Een aantal lectoren is zeer actief in de media (radio en televisie) en bereiken zo met hun praktijkgerichte onderzoek de samenleving. De canon sociaal werk, waar twee van de lectoren en dragende bijdrage aan leverden, bereikt via de vaak bezochte website docenten en studenten en bedient zo direct het onderwijs. Dat geldt ook voor de reeks stripcolleges over Wmo-werkplaatsen.

Kennisproducten scoren

Het in de rapportage geschetste scenario om de kwaliteit van onderzoekscommunicatie van lectoren *Zorg & Welzijn* in beeld te brengen is om alle kennisproducten (ruimer dus dan publicaties in tekstvorm) in die vijfhoek te scoren. Voor de hand liggende spelregels zijn: per product moet worden gespecificeerd op welke dimensie het product laadt. Een kennisproduct kan maar één keer worden ingebracht. *Open access* is een belangrijke eis. Indien voor dit doel de HBO Kennisbank wordt aangepast kan snel een informatiekaart ontstaan die een goede vergelijking mogelijk maakt.

Beoordeling

Het bedienen van de onderscheiden doelgroepen is in de beoordeling van kennisproducten van lectoren een kwaliteit op zichzelf. Als het om de kwaliteit binnen de doelgroepen gaat blijven *peer review* en het afgewogen inhoudelijk oordeel van de doelgroep zelf en van (visitatie)commissies onontbeerlijk. Het aanbevolen systeem kan alleen goed functioneren als organisaties als HBO-raad, RAAK-sia en ZonMw de aanpak onderschrijven. Ook het Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek (BKO) en de Validatiecommissie Kwaliteitszorg Onderzoek (VKO) moeten aansluiten bij het systeem om dubbeling van verantwoordingslast te vermijden.

1 Inleiding

Al ruim een decennium kent het Nederlandse HBO lectoraten. Daarmee heeft praktijkgericht onderzoek in de hogescholen een sterke stimulans en externe profilering gekregen. Tegelijk kregen lopende vraagstukken rondom praktijkgericht onderzoek een hogere urgentie. Daartoe behoren de vraag hoe praktijkgericht onderzoek te verbinden met het onderwijs en welk methodologisch kader het meest geschikt is. Ook kwam vrij snel de vraag op hoe resultaten uit praktijkgericht onderzoek best verspreid kunnen worden. Praktijkgericht onderzoek vraagt immers om een andere visie op communicatie dan de traditionele wetenschapscommunicatie. Daar ligt dan ook de focus van deze rapportage.

Inzake communicatie rondom praktijkgericht onderzoek zijn er het afgelopen decennium twee belangwekkende ontwikkelingen ontstaan. Enerzijds is er sprake van volume, van meer praktijkgericht onderzoek en meer kennisproducten die daaruit voortvloeien. Waar vroeger de output van een hogeschool inzake kennisproducten bestond uit door docenten geschreven studieboeken en een enkel verslag van onderzoek, is dat met de komst van lectoraten gekanteld naar een stroom van op praktijkgericht onderzoek gebaseerde kennisproducten. Anderzijds is er sprake van het toegankelijk maken van deze kennisproducten via onder meer persoonlijke websites, digitalisering van informatie, promotie van open access en de HBO Kennisbank. Waar vroeger de kennisproducten van het HBO alleen in de etalage van uitgevers te vinden waren, bouwt het HBO er nu ook aanvullend zijn eigen etalage voor.

Deze ontwikkelingen hebben ervoor gezorgd dat het informatielandschap er anno 2011 volkomen anders uitziet dan tien of twintig jaar geleden. Naast publicaties op papier is er een overvloedig aanbod aan elektronisch materiaal beschikbaar, de tijd die vroeger doorgebracht werd achter het kopieertoestel is vervangen door het via een scherm grasduinen in virtuele bibliotheken. Wetenschappelijke publicaties (gedrukte tijdschriften/boeken en hun digitale varianten) verliezen daarmee echter hun monopolie van veel gebruikte en betrouwbare kennisbronnen. Internet heeft immers veel meer te bieden dan alleen de traditionele wetenschappelijke informatiebronnen.

Je zou kunnen zeggen dat internet een tweede democratiseringsgolf doorheen ons informatielandschap gejaagd heeft. In de jaren negentig van de vorige eeuw werd de rol van *informatieconsument* gedemocratiseerd door de verspreiding van internettoegang, de digitalisering van informatie door professionals (kranten, uitgevers, ...) en krachtige zoekmachines als Google. De toegankelijkheid en beschikbaarheid van informatie steeg exponentieel. Het eerste decennium van deze eeuw is de rol van *informatieproducent* gedemocratiseerd met het eenvoudiger worden van het maken van websites en weblogs en het ontstaan van open informatieplatforms zoals Wikipedia. Dat leidt tot een toename van de hoeveelheid aangeboden informatie, maar ook tot een aanzienlijk grotere diversiteit inzake kwaliteit. De rol die de traditionele redacteur en uitgever, in combinatie met de kostprijs om iets te publiceren, had in het bewaken van kwaliteit van gepubliceerde informatie is bij een groot deel van de op internet te vinden informatie weggefallen. Om het even extreem te omschrijven, de grootste idioot kan met een simpele internetverbinding een gelikte website maken en er informatie publiceren. Er is door deze ontwikkelingen veel meer informatie en in veel grotere mate beschikbaar, maar het blijft nog maar de vraag of de gemiddelde kwaliteit van de informatie gestegen is.

Je kan informatieproducten niet meer op face-value vertrouwen want het is te eenvoudig geworden om met minimale inspanningen iets er indrukwekkend te laten uitzien. Daarmee ontstaat een nieuwe vraag rondom communicatie van resultaten uit praktijkgericht onderzoek: hoe kunnen we de kwaliteit van verschillende kennisproducten beoordelen en zichtbaar maken? Hoe wordt duidelijk voor collega's, voor opdrachtgevers en voor lezers of iets een grote mate van betrouwbaarheid heeft en kwalitatief hoogstaand is?

SURFfoundation heeft dit vraagstuk benoemd naar aanleiding van een workshop onderzoeksbeleid (29 november 2010) en hierover een werknootie laten schrijven (Waijers, 2011). Daarin wordt in grote lijnen een methode (onder de naam *Leonardo*) beschreven hoe kwaliteit van kennisproducten zichtbaar gemaakt zou kunnen worden.

SURFfoundation heeft ons gevraagd deze methode te toetsen op wenselijkheid en haalbaarheid binnen het domein zorg en welzijn. De empirische basis voor deze toets vormt een overzicht van de kennisproducten van de leden van het lectorenplatform zorg en welzijn in de afgelopen jaren. Het platform lectoren zorg en welzijn wordt gevormd door een twintigtal lectoren werkzaam aan verschillende Nederlandse hogescholen, zie www.lectorenzorgenwelzijn.nl. Zowel opzet als tussentijdse resultaten zijn in dit platform besproken. Verder zijn er gesprekken geweest met Leo Waaijers en Daan Andriessen (lector InHolland en lid van het presidium van het Forum voor Praktijkgericht Onderzoek, zie www.lectoren.nl) en was er een presentatie/discussie over de tussentijdse resultaten met medewerkers van SURF. Wij danken allen voor de interesse en het meedenken. Vanzelfsprekend is het eindresultaat van dit proces alleen onze verantwoordelijkheid en zijn onze gesprekspartners het niet noodzakelijkerwijs met alles in dit document eens.

Jan Steyaert
Bas Levering

December 2011

2 Uitgangspunten

Vooraleer in te gaan op het feitelijke informatiegedrag van de lectoren in de sector zorg en welzijn en de voorgestelde vormgeving van *Leonardo* is het nuttig een aantal uitgangspunten te benoemen die bepalen wat deze lectoren doen, en waarom ze dat doen.

Praktijkgericht onderzoek van de lectoren zorg en welzijn voltrekt zich vrijwel uitsluitend met publieke middelen en daar hoort vanzelfsprekend publieke verantwoording bij. De financiering van lectoraten verloopt via een eerste geldstroom (via de lump-sum financiering van de hogeschool), een tweede geldstroom (onderzoeksfondsen als RAAK) en een derde geldstroom (opdrachten vanuit het werkveld). Elk van deze geldstromen bestaat uit publiek geld. Gelet op de sector waarin ze werkzaam zijn, is dat ook het geval voor de opdrachten vanuit het werkveld. Opdrachtgevers zijn brede welzijnsinstellingen, (lokale) overheden en dergelijke.

De lectoren van het platform achten het in deze situatie dan ook gepast dat hun werk op transparante wijze aan gangbare kwaliteitsnormen getoetst wordt. Het afleggen van verantwoording vormt steeds opnieuw een uitdaging om de kwaliteitslat zo hoog mogelijk te leggen.

Kwaliteitstoetsing is niet neutraal. Door te toetsen op bepaalde indicatoren beïnvloed je het gedrag van diegene die getoetst wordt. Dit gegeven wordt wel eens benoemd als de *doeltreffendheidsparadox*. Door verantwoording zou de uitvoering meer gericht moeten worden op de gestelde doelen, maar de gemeten doelen gaan de werkelijke doelen verdringen. Organisaties gaan produceren wat gemeten wordt, en niet meer wat er werkelijk toe doet. "Dit probleem is ook wel bekend als het *mechanisme van de Russische spijkerfabriek*; was de prestatieafspraken geformuleerd in kilogrammen, dan werden grote en zware spijkers gefabriceerd; werd de opdracht gesteld in termen van aantallen spijkers, dan werden voornamelijk kleine spijkers vervaardigd; werd de opdracht geformuleerd in een bepaalde bruto-opbrengst, dan was de tendens om vooral duurdere soorten te maken" (Tops, 2003; van den Doel, 1978)" (Steyaert & van den Biggelaar, 2008, p. 30).

Daarmee is aangegeven dat verantwoording sterk gericht moet worden op de primaire processen van diegene die verantwoording moet afleggen. Er moet tussen de kerndoelstellingen en de verantwoording een 'strategic alignment' bestaan. Indien dit niet het geval is ontstaat symbolische verantwoording, er wordt informatie verstrekt conform de verantwoordingssystematiek maar deze komen niet echt overeen met de werkelijkheid. Nog erger is het risico dat het werk aangepast wordt op de verantwoordingssystematiek en dat het goed scoren in de verantwoording prioriteit krijgt op het halen van de daarvan afwijkende doelstellingen.

Daarom is het essentieel om de kerndoelstellingen van lectoraten helder te benoemen. Verantwoording op kwaliteit moet immers afgeleid zijn van de beoogde kwaliteit. Dit ligt voor de hand, maar aan die eis is lang niet altijd voldaan. Een terugblik op de manier waarop lectoraten in het HBO ontstaan zijn, en waarom men er mee begonnen is, geeft zicht op die kerndoelstellingen:

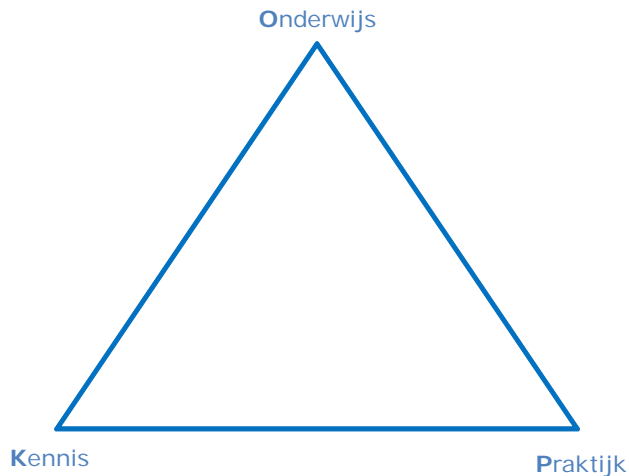
2.1 Een terugblik

In de tweede helft van de jaren negentig ontwikkelde zich een uitgesproken denken over HBO en onderzoek. Mijlpalen in dit debat waren een advies van de SER uit 1998 over 'Hoger onderwijs en onderzoek plan' (HOOP), het Bologna-akkoord van juni 1999 tot hervorming van het hoger onderwijs in Europa, een advies uit diezelfde maand van de Adviesraad voor Wetenschaps- en Technologiebeleid (AWT) en Onderwijsraad met als titel 'HBO en kenniscirculatie'. Dit culmineerde in oktober 2001 in het convenant 'lectoren en kenniskringen in hoger beroepsonderwijs' tussen OC&W en HBO-raad.

In september 2000 waren al de eerste lectoren benoemd, en het aantal groeide snel. Het convenant werd in 2004 hernieuwd, en vanaf 2008 werden de middelen voor lectoraten structureel

aan de hogescholen toebedeeld. Enkele tussentijdse evaluaties van lectoraten door de commissie Karssen hadden immers aangetoond dat lectoraten een substantiële bijdrage aan de kwaliteit van het HBO.

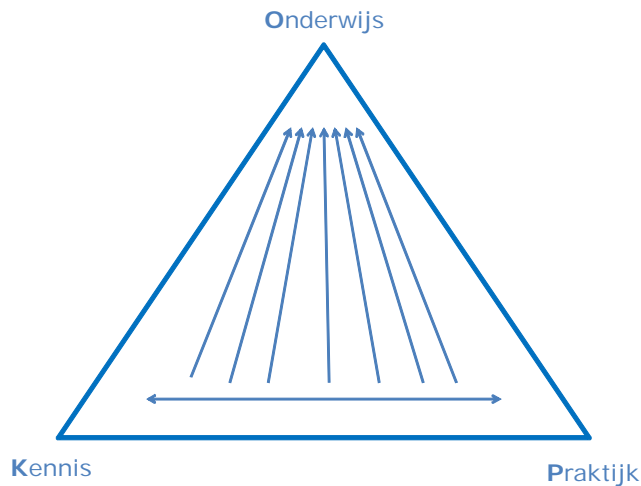
Een door de jaren heen ontwikkeld model waarin de positie van lectoren/lectoraten in beeld wordt gebracht staat bekend als het KOP-model. Het is een model dat zicht geeft op een heldere normatieve standaard. Lectoren/lectoraten moeten zich meervoudig inzetten in de driehoek tussen **Kennis**, **Onderwijs** en **Praktijk**.

Een lector/lectoraat die teveel op **Kennis** gericht is, wordt een wetenschapper/academicus die beter past aan universiteiten dan in het HBO. Een lector/lectoraat die teveel op **Onderwijs** gericht is, wordt een (dure) docent die weinig bijdraagt aan vernieuwing van het HBO. Een lector/lectoraat die teveel op **Praktijk** gericht is, wordt een veredelde adviseur/consultant of (in onze sector) een hulpverlener, en leidt externe relevantie niet terug naar interne HBO-processen. De uitdaging voor lectoren/lectoraat is steeds in de driehoek te werken en een goede synergie te zoeken tussen **Kennis**, **Onderwijs** en **Praktijk**.

Bij de start van de lectoraten binnen het HBO, vanaf de eeuwwisseling, werd voornamelijk gewerkt op de as **Kennis** en **Praktijk** omdat daar voor het toenmalige HBO de grootste uitdagingen lagen. Er werden kennisbruggen uitgebouwd met het werkveld en onderzoekscompetenties van docenten werden versterkt.

De relatie met **Onderwijs** kreeg vorm door een diversiteit van acties en strategische keuzen, zoals het voornamelijk aan praktijkgericht onderzoek werken met de vaste kern van eigen docenten in de kenniskringen. Er werd voor gewaakt dat er geen of zo min mogelijk externe onderzoekers ingehuurd werden, en er werd voor gewaakt dat elke docent die actief werd in kenniskringen ook actief bleef in het onderwijs. Op die manier werkte praktijkgericht onderzoek meteen als deskundigheidsbevordering en werd kennis uit onderzoek meegenomen in de onderwijsactiviteiten van de docenten.

2.2 Meervoudigheid

Het bovenstaande maakt duidelijk dat lectoraten in het HBO een meervoudige doelstelling hebben. Hun praktijkgericht onderzoek moet zowel bijdragen aan de cumulatieve kennisbasis van hun sector, aan de beroepspraktijk en aan het onderwijs. Dat betekent dat ook hun communicatie over resultaten van praktijkgericht onderzoek meervoudig moet zijn en deze drie sectoren moet bereiken. Gelet op de inhoudelijke bandbreedte tussen en de eigenheid van elk van deze sectoren kan dit bereik niet gerealiseerd worden met één specifieke communicatievorm maar moet elk onderzoek uitmonden in een diversiteit van kennisproducten.

Dat wordt ook opgemerkt in het profiel van de lector, zoals opgesteld door het Forum voor Praktijkgericht Onderzoek (2011). De tekst is nu in bespreking bij de HBO-raad. Er staat inzake onderzoek geformuleerd dat de lector: "maakt doelgroepgericht de resultaten van onderzoek bekend in de vorm van publicaties in zowel de wetenschappelijke literatuur als in de beroepsgerichte vakliteratuur, lezingen, workshops, demonstraties, modellen, etc." Eenzelfde omschrijving wordt er gegeven voor wat betreft onderwijs.

De communicatie op de as **Kennis** is behoorlijk eenduidig: hierin lopen ambities van HBO-lectoren samen met onderzoekers aan de universiteit. Resultaten van praktijkgericht onderzoek kunnen met andere onderzoekers gedeeld worden via wetenschappelijke tijdschriften, waar mogelijk en relevant op internationaal niveau. Dit is het bekende terrein van 'scholarly communication'. In de laatste decennia is aan Nederlandse universiteiten ook op veel gebieden binnen de sociale wetenschappen als gevolg van internationalisering in de kwaliteitsbeoordelingssystemen het accent volledig komen te liggen op de zogeheten A1 publicaties (internationaal, met blind peer review en met impact factor), waardoor het verslag van praktijkgericht onderzoek er op veel plaatsen zijn wetenschappelijke status heeft verloren (Levering & Smeyers, 2009).

De communicatie op de as **Onderwijs** is minder duidelijk. Anders dan in het wetenschappelijk onderwijs behoren internationale vaktijdschriften niet tot het traditionele onderwijsmateriaal van HBO-studenten, waardoor er een verschil ontstaat tussen communicatie op de as **Kennis** en op de as **Onderwijs**. Onderwijs heeft meer behoefte aan studieboeken en ander onderwijsmateriaal wat een andere 'verpakking' van dezelfde onderzoeksresultaten noodzakelijk maakt.

De communicatie op de as **Praktijk** is problematisch en volop in beweging. Je zou dit naar analogie van 'scholarly communication' kunnen omschrijven als 'professional communication'. Helaas bestaan er hiervoor weinig standaard instrumenten en evenmin grondige analyses van wat wel en wat niet of minder goed werkt. Wel is duidelijk dat er spanning zit tussen aanbod en vraag. Enerzijds is er een aanzienlijk aanbod aan landelijke vakpers met een journalistieke insteek

(Zorg+Welzijn, TSS, Sozio, PiP, ...). Dat wordt de jongste jaren nog eens verrijkt met wekelijkse of zelfs dagelijkse digitale nieuwsbrieven. Het aanbod is rijk en groeit sterk.

Anderzijds laten helaas onderzoeken zien dat de professional op de werkvloer van de sociale sector weinig toekomt aan het lezen van deze vakpers. Dat is niet alleen in Nederland zo en evenmin van recente datum. Inzake kennisoverdracht heeft in de sociale sector het gesproken woord (congrespresentatie, workshop, training, ...) meer kracht dan het geschreven woord.

De recente verregaande digitalisering van onze leefwereld roept wel de vraag op in welke mate het geschreven woord cq. digitaal beschikbare informatie (dus ook bv. een filmpje via youtube) terrein terugwint op het gesproken woord en kennisoverdracht tijdens ontmoetingen.

Ooit leunde de 'scholarly communication' dicht tegen de 'professional communication' aan. Zo waren ooit onderwijzers geabonneerd op het wetenschappelijk tijdschrift *Pedagogische Studien*. In die tijd werd in dat tijdschrift ook praktijkgericht gepubliceerd. Vandaag de dag publiceert *Pedagogische Studien* nog slechts verslagen van zuiver wetenschappelijk onderzoek en heeft de onderwijzer er niets meer te zoeken. Inmiddels is er een groot aantal magazineachtige tijdschriften (zoals de eerder vermelde Zorg + Welzijn., TSS, Sozio, PiP, ...) beschikbaar die de professionals die de vakliteratuur niet meer (kunnen) bijhouden op een andere manier informeren over ontwikkelingen in het wetenschappelijk onderzoek. Zo heeft het tijdschrift SOZIO in elk nummer de rubriek hapklare wetenschap waarin vier wetenschappelijke onderzoeken kort onder de aandacht gebracht worden. Deze tijdschriften vervullen ook een duidelijke functie in het onderwijs.

Wetenschappelijke tijdschriften hebben zich teruggetrokken in grote digitale bibliotheken zoals ScienceDirect (ruim 10 miljoen academische artikelen) of IngentaConnect (4.5 miljoen artikelen), waar professionals uit de sociale sector geen toegang toe hebben en studenten in het HBO nauwelijks toegang toe hebben.

Een wat langer citaat over deze situatie: "Eind jaren zeventig voerden Tom Wilson en zijn collega's een grootschalig onderzoek uit naar informatiebehoeften binnen hulpverlenende organisaties (INISS, Information Needs in Social Service Departments) (Wilson, 1986). Hun resultaten sluiten aan bij eerder onderzoek van Mintzberg naar informatiegedrag van managers, en wijzen op de overheersing van overdracht van informatie via gesprekken, eerder dan via documenten. Typerend is een uitspraak van een sectorhoofd van een sociale dienst, die wat gratis tijdschriften en een exemplaar van *British Journal of Social Work* aan zijn secretaresse geeft voor verdere verspreiding in de organisatie met de woorden 'I haven't got time to read everything'. Verder constateren Wilson et al. dat slechts weinig tijdschriften beschikbaar zijn binnen hulpverlenende organisaties en dat men vooral de vakbladen zoals *Community Care* en *Social Work Today* leest, meer dan de wetenschappelijke tijdschriften.

Wilson et al. waren niet de eersten die opmerkten dat sociaal werkers die met handen en voeten in de praktijk staan en de professionele literatuur van hun vakgebied niet bijhouden. Die analyse werd al gemaakt in 1923. Toen al maakte de auteur zich druk om het contrast tussen de behoefte aan levenslange (bij)scholing en het gebrek aan een lees/kenniscultuur binnen het sociaal werk. Daar liggen gemiste kansen: 'The most available open door to knowledge is being deliberately closed by those in a position to profit by it most. As a result, the intellectual development of many potential leaders is being dwarfed in the prime of their powers' (Steiner, 1923).

Onderzoek van recentere datum bevestigt dit beeld. Slechts een paar vaktijdschriften spelen een rol in professioneel leren, en wetenschappelijke tijdschriften worden door mensen in uitvoerende organisaties nauwelijks gelezen. Zij doen hun kennis vooral op via mondelinge informatieoverdracht (Horder, 2006; Sheldon & Chilvers, 2000)." Citaat uit (Steyaert, van den Biggelaar, & Peels, 2010).

Dat roept natuurlijk een hele reeks vragen op, zoals de vraag of je dit aanvaardt of juist de sector toch naar het geschreven woord wil 'verleiden', en indien niet, of en hoe je dan het gesproken woord gaat in beeld brengen in kwaliteitssystemen. Als een discussie organiseren tussen

studenten, werkveld en praktijkgerichte onderzoekers zinvol is voor kennisoverdracht, hoe krijgt die dan neerslag in een beoordeling van kennisproducten?

De spanning op de relatie tussen onderzoekscommunicatie en werkveld is niet uniek voor sociaal werk. In 2003 uitte de Adviesraad voor Wetenschap en Techniek haar bezorgdheid over de zwakke relatie tussen onderwijskundig onderzoek in Nederland en de dagelijkse praktijk van onderwijs: "De schakels tussen de delen van de kennisketen — onderzoek, educatieve infrastructuur, en de scholen— zijn zwak. Het onderwijsonderzoek staat wetenschappelijk op een hoog niveau. Dat blijkt uit de visitaties. Maar de betekenis van het onderzoek voor de onderwijspraktijk is gering." (Adviesraad voor Wetenschaps- en Technologiebeleid, 2003).

In de jaren nadien verandert er blijkbaar weinig, of alleszins onvoldoende, want november 2011 komt de Onderwijsraad met op hoofdlijnen dezelfde analyse. Bij de presentatie van het advies 'Ruim baan voor stapsgewijze verbeteringen' in de Tweede Kamer zegt Geert ten Dam, voorzitter van de Onderwijsraad: "Er is een grote kloof tussen onderzoek en onderwijspraktijk waar te nemen. Scholen maken veel te weinig gebruik van onderzoeksresultaten bij de verbetering van hun onderwijs; onderzoekers richten zich onvoldoende op vragen die spelen in de praktijk." Er worden een aantal redenen genoemd als oorzaak van deze situatie, waaronder ook publiceren: "Tot slot heeft het publiceren in (internationale) wetenschappelijke tijdschriften voor onderzoekers prioriteit en is er minder aandacht voor de verspreiding van onderzoeksresultaten richting het Nederlandse onderwijsveld." (Onderwijsraad, 2011, p. 21).

Deze observaties geven aan dat er nog een wereld te winnen is op het terrein van 'professional communication', het beschikbaar stellen van en laten landen van onderzoeksresultaten in het werkveld.

Als het om communicatie van onderzoeksresultaten gaat, valt het KOP-model uit te breiden met twee nieuwe groepen. Zo is er achterliggend aan het werkveld, aan de praktijk, ook het beleid. Wat op de werkvloer van sociale professionals aan uitvoering plaats vindt, wordt niet alleen bepaald door inzichten in welke sociale interventies wel of niet werken, maar ook door beleidsontwikkelingen. Dus ambtenaren en politici van de overheid vormen een eerste uitbreiding van ons publiek. Vervolgens is er ook de ruimere samenleving, de burgers die het bestaan van de publieke sector mogelijk maken en er (potentieel) klant of cliënt van zijn. Hier ligt voor HBO-lectoren een vergelijkbare uitdaging als waar de wetenschapscommunicatie bij universiteiten op gericht is: het brede publiek informeren over onderzoek.

Verantwoording wil nog wel eens erg gesegmenteerd verlopen. In concreto betekent dit dat lectoren verantwoording moeten afleggen aan de directie van hun instituut, het college van bestuur van hun hogeschool, extern in het kader van het Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek (BKO, afgesloten voor de periode 2009-2015) en voor delen van hun werk aan RAAK-Sia of externe opdrachtgevers.

Om de bureaucratische last van deze gesegmenteerde verantwoordingscycli hanteerbaar te houden is het nodig dat er gezocht wordt naar gemeenschappelijkheid. Ten aanzien van bijvoorbeeld informatiegedrag en communicatie over onderzoeksresultaten moeten elk van deze verantwoordingssystematieken op één lijn zitten met elkaar en met de kerndoelstellingen van lectoraten.

In deze context is de vraag van SURF om *Leonardo* te toetsen op wenselijkheid en haalbaarheid ook een uitnodiging om onze eigen normen en waarden ten aanzien van goede onderzoekscommunicatie te expliciteren en deze in de diverse verantwoordingssystematieken waar we object van zijn in te bedden.

3 Het informatiegedrag van de lectoren zorg en welzijn

In het kader van de toetsing van *Leonardo* op wenselijkheid en haalbaarheid hebben we bij de leden van het platform lectoren zorg en welzijn overzichten opgevraagd van hun publicaties en andere kennisproducten van de afgelopen jaren. Deze zijn opgenomen in bijlage. Het overzicht is niet volledig maar levert wel een groot aantal voorbeelden op die buiten de sfeer van de traditionele publicaties liggen. Toch zijn die zeer relevant voor de verspreiding van de resultaten van praktijkgericht onderzoek. Met dergelijke voorbeelden zullen we in onze voorstellen ons voordeel doen.

Vooreerst moge uit de bijlage duidelijk worden dat het informatiegedrag van de lectoren zorg en welzijn erg divers is. Zo divers dat we inderdaad beter van informatiegedrag dan van publicatiegedrag kunnen spreken. Resultaten van praktijkgericht onderzoek worden niet alleen via de traditionele publicaties (artikelen in tijdschriften, boeken) verspreid, maar ook op hele andere manieren. Die minder traditionele manieren van kennisverspreiding zijn niet minder waard, maar moeten op een goede manier in een evaluatiesysteem over onderzoekscommunicatie ook in beeld gebracht worden.

Het valt ook op dat er wel degelijk sprake is van een grote hoeveelheid informatieproducten, al zijn er duidelijk 'veelschrijvers' en 'weinigschrijvers'. Het grote aantal informatieproducten staat wel in schril contrast tot wat in de HBO Kennisbank is opgenomen. Dat ligt beduidend lager. Er is daar dus nog een wereld te winnen.

Het staat ook in schril contrast met wat soms gezien en gewaardeerd wordt aan output. Zo stuurde staatssecretaris Zijlstra midden november 2011 een rapport naar de Tweede Kamer over indicatoren voor wetenschap, technologie en innovatie wat leidde tot een persbericht van het Hoger Onderwijs Persbureau (HOP) over fors stijgende kwaliteitsverbetering van het HBO-onderzoek. Helaas was er zowel in het rapport (Jager, Veldkamp, Aksnes, te Velde, & den Hertog, 2011) als het persbericht (zie bijlage bij dit rapport) uitsluitend aandacht voor wetenschappelijke artikelen en dan nog alleen diegene die bij Web of Science in beeld zijn. Uit het overzicht informatieproducten van lectoraten zorg en welzijn moge blijken dat dit een ernstige vorm van kokerzicht is.

Verder valt op dat de lectoren wat betreft publicatiegedrag wel clusteren bij een paar uitgeverijen (SWP, MOVISIE, ...) maar niet bij een paar tijdschriften. Er zijn er een aantal die veel genoemd worden (Zorg+Welzijn, Sozio, TSS, Journal of social intervention) maar verder is het een heel breed scala van tijdschriften.

Een andere observatie is dat er relatief weinig geschreven wordt in internationale tijdschriften en tijdschriften met 'blind peer review'. Het publicatiegedrag van lectoren wijkt dus grondig af van wat in de universitaire wereld nu als norm geldt. Gelet op de eigenheid van lectoraatswerk en de eigenheid van de sociale sector hoort dat ook zo te zijn. Het zou verontrustend zijn als uit dit overzicht van lectoraatswerk zou blijken dat al onze kennis uitsluitend of hoofdzakelijk in buitenlandse wetenschappelijke tijdschriften te vinden is. Dan is het informatiegedrag op de as **Kennis** wel overontwikkeld, maar op de assen **Onderwijs** en **Praktijk** onderontwikkeld.

Het is onduidelijk of dit beeld representatief is voor alle lectoren in Nederland, maar van de leden van dit platform kan alvast gezegd worden dat zij zich in hun informatiegedrag niet laten verleiden tot 'universiteitje spelen'. De zorg die in die term tot uitdrukking wordt gebracht kan dus op grond van deze inventarisatie worden weggenomen.

Een aantal kennisproducten willen we uit dit overzicht lichten omdat ze niet-traditioneel maar wel wenselijk zijn, en dus door gelijk welk kwaliteitssysteem beoordeeld moeten kunnen worden. Zo is er het artikel *Buren zitten dicht bij je zintuigen* uit 2009 van Femke Bakkeren in het Eigen Huis Magazine van de vereniging Eigen Huis. Het artikel gaat over ruzie tussen burens naar aanleiding van kleine irritaties over bijvoorbeeld geluidsoverlast. In het artikel komt ook Frans Spierings,

lector bij de Hogeschool van Rotterdam, aan het woord omdat hij enkele jaren eerder vanuit een andere functie onderzoek naar dit thema deed.

In traditionele kwaliteitssystemen verdwijnt dit artikel onder de radar omdat de auteur een journaliste is en niet de onderzoeker zelf. Bovendien is het geen wetenschappelijk tijdschrift maar een ledenmagazine. Maar wel één met ongeveer 700.000 leden. En daarom is dit een onderdeel van verspreiding van resultaten van praktijkgericht onderzoek en zinvol onderdeel van het informatiegedrag van een lector.

Een ander voorbeeld is de *canon sociaal werk* (www.canonsociaalwerk.eu) waarvan de redactie bestaat uit onder meer lector Jan Steyaert (Fontys hogescholen) en bijzonder lector Maarten van der Linden (Hogeschool Utrecht). De canon sociaal werk is een cluster van websites die vergelijkbaar met de historische canon van Nederland de geschiedenis van de sociale sector op een tijdslijn plaatst in 50 'vensters'. Telkens is er een korte tekst voorzien (ongeveer 500 woorden), grafisch materiaal, enkele verwijzingen naar teksten van ongeveer 10 pagina's en enkele verwijzingen naar literatuur ten gronde. Er worden ook studieopdrachten en een quiz voorzien. Op die manier is een tijdslijn uitgezet voor Nederland, Vlaanderen, internationale denkers of gebeurtenissen in de sector en een Engelstalige internationale versie. Achter de websites hangt een digitale bibliotheek met gescande literatuur.

Indien dit geheel in boekvorm gedrukt en uitgegeven zou worden, zou het door elk kwaliteitssysteem opgemerkt en gewaardeerd worden. Omdat het nu 'slechts' een website is, hebben de meeste kwaliteitssystemen er geen oog voor. Toch kan dit initiatief in 2011 rekenen op meer dan 130.000 bezoeken (bezoeken, geen bezoekers of bezochte pagina's) waaruit mag afgeleid worden dat het voldoet aan een behoefte.

Een vergelijkbaar kennisproduct is te vinden bij het lectoraat Rehabilitatie van de Hanze hogeschool en het Expertisecentrum Begeleid Leren. Dit expertisecentrum ontwikkelt producten en diensten voor en geeft informatie aan studenten, cliënten, familieleden, docenten en hulpverleners over het (gaan) studeren met een psychiatrische aandoening. Aan het expertisecentrum is een website gekoppeld: www.begeleidleren.nl. Deze website wordt jaarlijks ongeveer 45.000 keer bezocht. Er bestaat voor de ontwikkelde producten en diensten, naast landelijke belangstelling, ook internationale belangstelling uit onder meer Zweden, Noorwegen, België, Tjechië, Portugal en Zuid Afrika.

Een ander te vermelden kennisproduct is afkomstig van de groep rondom Martha van Biene, lector aan de Hogeschool Arnhem Nijmegen en daar onder meer coördinator van de Wmo-werkplaats (een samenwerking tussen hogeschool en ministerie van VWS, zie www.wmowerkplaatsen.nl). Zij maakten in 2011 een bundel lesmateriaal voor docenten, trainers, coaches e.d. over het thema beeldvorming van mensen met een psychiatrisch probleem. De bundel bevat niet alleen lesmateriaal en instructie voor docenten, maar ook een DVD met ondersteunend beeldmateriaal.

Lectoren zijn ook regelmatig aanwezig in de media. Bij die aanwezigheid kan het om publieke verspreiding van kennis van uitkomsten van onderzoek gaan zoals we in het overzicht van Stijn Verhagen aantreffen, zie bijlage. Maar ook een algemenere toelichting op actuele pedagogische kwesties op radio en televisie (zie overzicht Bas Levering) komen vanzelfsprekend onderzoeksresultaten aan de orde. In het algemeen gesproken vraagt het optreden in de media een grote tijdsinvestering, maar de impact van een klein aantal programma's is erg groot. Daartoe behoren radio en televisie journaals en de actualiteitenrubrieken.

De Reisgidsen Pact op Zuid brengen de waardeontwikkeling van Rotterdamse wijken in beeld, zowel in boekvorm, waaivorm, flipboekje als in een Leporello. Over het gedachtengoed in het flipboekje is gepubliceerd in een NICIS bundel en in een artikel in Ruimte en Maatschappij. Er staat: "Ten derde is een klein flipboekje ontwikkeld, met daarin de webfiguren van alle wijken en deelgemeenten en daarbij gevoegd een korte passage uit songteksten per wijk, waardoor het lijkt dat de wijken in beweging komen en een eigen identiteit hebben. De metaforen van beweging en muziek schetsten een beeld van beweeglijkheid van de wijken. De bestuurders kregen het flipboekje (met de handgemaakt en genummerd) als een klein cadeautje. Hiermee trachtte het

onderzoeksteam aan bestuurders van Pact op Zuid met een nieuw, speciaal voor hen ontwikkelde vormgeving het gevoel te geven dat zij met iets bijzonders bezig zijn, en dat ze er leuke gadget voor terugkrijgen. Tijdens de stuurgroepvergadering ontstond er hilariteit en gingen diverse bestuurders 'spelen' met het product. Later hoorde we verhalen hoe bestuurders het flipboekje een plek gaven in hun dagelijkse werk. Eén bestuurder hield het kleine boekje (ongeveer 5x10 cm) omhoog en zei tegen een collega: *"kijk, hier staat in wat ik moet doen. Terwijl jij minimaal een multomap nodig hebt"....* (Spierings, 2010, p. 97)

In een serie onderzoeken van lector Jean Pierre Wilken (Hogeschool Utrecht) rond niet aangeboren hersenletsel (NAH) wordt een meervoudige aanpak gehanteerd. Gedurende het project wordt in een aantal regio's kennisnetwerken gevormd van alle instellingen die de zorg rond NAH willen verbeteren. Deze fungeren als Communities of Practices. De door de hogeschool verzamelde kennis wordt via informatieoverdracht en training in deze netwerken verspreid. Periodiek wordt een nieuwsbrief gepubliceerd. Belangrijk is de website die als kennisportal rond het thema en het project fungeert (www.hersenletselenmantelzorg.nl). Deze heeft inmiddels duizenden hits. Kennis wordt actief verspreid via tientallen lezingen, colleges, artikelen in vaktijdschriften en tijdschriften van verenigingen voor cliënten en mantelzorgers, etc. Inmiddels is ook een waaier met tips en een handboek verschenen over communicatie bij hersenletsel (Witteveen, Admiraal, Visser, & Wilken, 2010).

Een laatste voorbeeld is de oktober 2011 gelanceerde stripcolleges van de Wmo-werkplaats Noord-Brabant. Deze zijn een doorvertaling van een eerdere publicatie (Steyaert & Kwekkeboom, 2010) naar een reeks van zeven korte tekenfilmpjes waarin op een beeldende en humoristische manier de kern uit die publicatie toegelicht wordt. Ze zijn niet bedoeld om resultaten van praktijkgericht onderzoek naar beneden te halen tot een jip-en-janneke niveau, maar wel om meerdere groepen het onderzoek en de resultaten onder de aandacht te brengen en hen 'te verleiden' om er via het boek ruimer kennis van te nemen. Dit kennisproduct was overigens vanaf de eerste dag volledige open access toegankelijk. Ondertussen zijn er op vraag van twee organisaties uit het werkveld twee aanvullende stripcolleges gemaakt.

4 Leonardo

SURF heeft Leo Waaijers gevraagd de basisprincipes van een kwaliteitssysteem voor HBO-publicaties uit te werken. Dat heeft hij gedaan in een korte notitie in januari 2011. We geven hier de gedachtegang weer op basis van deze tekst, aangevuld op grond van een interview dat we op 28 oktober 2011 met Leo Waaijers mochten hebben.

Vertrekpunt is het kwaliteitssysteem van publicaties zoals dat in het wetenschappelijk onderwijs gehanteerd wordt: "Het voor de hand liggende referentiekader voor een beoordeling van de kwaliteit van HBO-publicaties is de kwaliteitsselectie bij WO-publicaties." (Waaijers, 2011, p. 1). Dan komen we uit bij de zogenaamde 'science metrics' of 'science performance indicators'. Meer concreet gaat het dan om publicatie via 'blind peer review' enerzijds en het tellen van het aantal keer dat naar de publicatie verwezen is anderzijds.

Waaijers geeft evenwel meteen aan dat dit niet zo maar kan omdat wetenschappelijk onderwijs en hoger beroepsonderwijs eigen kenmerken hebben. Het HBO heeft meer een focus op Nederland en op praktijk, vergeleken met de meer internationale en theoretische focus van het wetenschappelijk onderwijs. Daarom moeten de gangbare meetinstrumenten aangepast worden. Bovendien is er in het wetenschappelijk onderzoek ook wel kritiek te horen op de manier waarop via 'blind peer review' en citatie-tellingen kwaliteit van onderzoekers of publicaties gemeten wordt. In de doorwerking van dit kwaliteitssysteem naar het HBO moet geluisterd worden naar deze kritiek om er lering uit te trekken, aldus Waaijers.

Uitgangspunt blijft daarvoor voor Waaijers wel dat een borging van kwaliteit van publicaties verloopt via een dergelijk 'blind peer review': "Het lijkt geen twijfel dat ook in het HBO voor de beoordeling van de kwaliteit van onderzoekspublicaties een systeem van onafhankelijk en deskundig peer review onmisbaar is." (Waaijers, 2011, p. 3).

Vanuit deze observatie en de kritiek op 'blind peer review' in het wetenschappelijk onderwijs stelt Waaijers voor om in het HBO te werken met open reviews. Die zou even kritisch kunnen werken als de niet openbare reviews maar, juist omwille van de openbaarheid, steviger onderbouwd zijn en ook een erkenning voor de reviewer inhouden. Nu gebeurt review werk op een manier die volstrekt onzichtbaar is en niet meegewogen wordt in enig waarderingssysteem. Alleen de reviewer zelf en de redactie van het tijdschrift weet wie er werk aan het verzetten is.

Reviews moeten niet alleen openbaar zijn, ze moeten ook betaald worden. Daardoor ontstaat een derde-geldstroom inkomsten voor lectoraten en wordt vermeden dat auteurs hun artikel bij een hele reeks tijdschriften blijven indienen tot het een keer geaccepteerd wordt.

Ook het principe van citatie-telling wil Waaijers behouden als uitgangspunt voor een kwaliteitssysteem voor HBO-publicaties: "Los van alle kwaliteitshypes zijn aantallen citaties een maat voor de belangstelling voor een publicatie uit de onderzoekswereld. Als zodanig zijn deze gegevens zeker ook waardevol voor het HBO-onderzoek." (Waaijers, 2011, p. 4). Technisch zou dit kunnen door de HBO Kennisbank 'oogstbaar' te maken voor Google Scholar waardoor er per auteur een h-index berekend kan worden. Dat is een statische maat voor het aantal citaties in een groot aantal artikelen (zie <http://nl.wikipedia.org/wiki/H-index>).

Om dit alles mogelijk te maken is het nodig om uit te gaan van een tekst voor een publicatie: "Om een en ander operationeel te houden, ook in termen van terugvindbaarheid, dient een tekst de basis te vormen voor een publicatie." (Waaijers, 2011, p. 4). Andere kennisproducten zoals dataverzamelingen, algoritmes e.d. moeten tekstueel verpakt worden en "via de normale kanalen worden gepubliceerd, gereviewd en geciteerd."

In de wetenschappelijke wereld worden publicaties in 'blind peer review' tijdschriften hoog gewaardeerd, maar binnen deze hoge waardering is nog veel onderscheid. De zogenaamde 'impact factor' maakt veel verschil. Dat kengetal wordt voor ongeveer tienduizend tijdschriften jaarlijks berekend op basis van voornamelijk het aantal keren dat in andere tijdschriften verwezen wordt naar het tijdschrift. Het bedrijf Thomson Reuters beheert dit rekenwerk via hun Web of Science en

recent is Elsevier met een alternatief begonnen onder de naam Scopus. Uitgevers van wetenschappelijke tijdschriften benoemen op hun website en in de colofon van hun tijdschriften graag hun impact factor, zeker als die hoog is. Dat maakt hun tijdschrift aantrekkelijk voor academische auteurs. Tijdschriften als Nature of Science hebben een impact factor in de buurt van 30, tijdschriften als British Journal of Social Work halen net de 1, het tijdschrift European Journal of Social Work heeft net sinds 2010 een impact factor toegekend gekregen en komt uit op 0.444.

Voor tijdschriften waarin traditioneel het HBO en de lectoren uit de sector zorg en welzijn publiceren heeft Thomson Reuters geen belangstelling. Die zijn te lokaal en te weinig centraal in het brede allesomvattende wetenschappelijke veld. Waaijers stelt daarom voor dat een aantal lectoren per domein een lijst van meest gezaghebbende publicatieplatformen benoemen. Op basis van een aantal criteria (is er peer review, is er open access, ...) kan dan een hogere of lagere waardering per publicatieplatform vastgesteld worden.

5 Wenselijkheid en haalbaarheid van *Leonardo* in onze sector

Veel uitgevers waarin de leden van het platform lectoren zorg en welzijn op dit moment publiceren (zoals SWP of MOVISIE) hebben wel een review proces om kwaliteit te bewaken, maar dit is lang niet altijd anoniem en formeel vastgelegd.

In het buitenland ontstaat initiatieven om strenger onderscheid te maken tussen boeken die gepubliceerd worden met een formeler review proces en anderen. Zo werken Vlaamse uitgevers met het GPRC-label. Dat staat voor 'guaranteed peer reviewed content' en betekent dat het boek tenminste door twee onafhankelijke reviewers op wetenschappelijke kwaliteit beoordeeld is. De uitgevers verbinden zich er aan die reviews ook formeel vast te leggen en te bewaren, zodat bij twijfel het proces transparant zichtbaar kan gemaakt worden. (zie hierover <http://www.boekenvak.be/gprc>).

Het overzicht van kennisproducten van de leden van het platform lectoren zorg en welzijn laat zien dat twee uitgangspunten van *Leonardo* niet houdbaar zijn. Dat zijn het enkel kijken naar producten die onderwerp van een review proces waren en naar producten die een 'tekstuele verpakking' hebben. Het informatiegedrag van lectoren is veel ruimer dan wat zich binnen een selectie op deze twee criteria laat vatten in een kwaliteitssysteem. Dat moge blijken uit de eerder aangehaalde voorbeelden en het overzicht van kennisproducten in bijlage.

Dit is niet alleen een gegevenheid waarvoor pragmatische oplossingen als een GPRC-label ontwikkeld zouden kunnen worden. Het juist ook kennisproducten maken die geen review proces ondergaan of niet tekstgebaseerd zijn, is een principiële uitgangspunt van informatiegedrag van lectoren en vloeit voort uit de eerder beschreven meervoudige doelstelling van hun activiteiten: richting **Kennis**, richting **Onderwijs** en richting **Praktijk**.

Daaruit volgt ook dat een derde uitgangspunt van *Leonardo* op gespannen voet staat met het feitelijke en gewenste informatiegedrag van lectoren. Het tellen van het aantal keer dat een artikel of kennisproduct geciteerd is kan een weergave zijn van de impact op de communicatie-as richting **Kennis**, want daar zitten collega-onderzoekers die ook publiceren en kunnen citeren. Een volstrekt correcte weergave zal dat niet zijn, omdat bijvoorbeeld in de landelijke vakpers omwille van toegankelijkheid vaak aangestuurd wordt op een beperkt aantal verwijzingen.

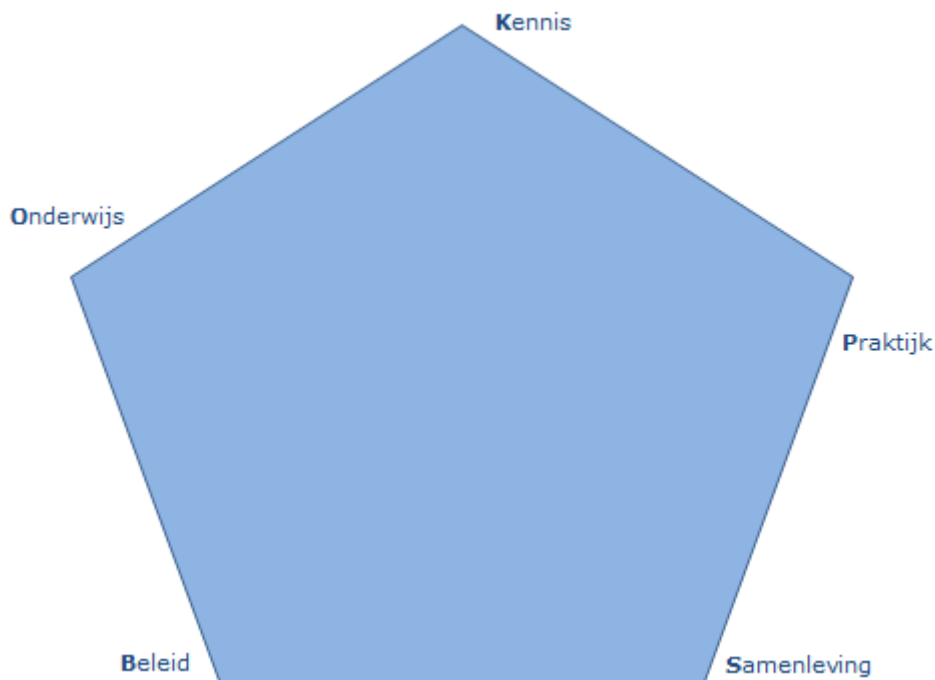
Fundamenteel is echter dat op de as **Onderwijs** en **Praktijk** heel andere mensen te vinden zijn, met name docenten/studenten en uitvoerende professionals. Deze kunnen de kennisproducten van lectoraten wel lezen en in praktijk brengen, maar gaan er niet zelf over publiceren en dus niet citeren. Dat betekent dat de impact van een kennisproduct van een lector zich maar voor één as laat waarderen door middel van citaties, dat citaties niet werken op de andere twee assen en dat daar ook niet direct alternatieve indicatoren voorhanden zijn.

6 Alternatieve scenario's

Uit het voorgaande mogelijk duidelijk geworden zijn dat lectoraten een meervoudige doelgroep hebben voor hun praktijkgericht onderzoek: andere onderzoeker (**Kennis**), het werkveld (**Praktijk**) en studenten (**Onderwijs**). Dat is de bekende KOP-driehoek.

Die driehoek dekt echter niet volledig de lading van het werk van lectoraten. Daarbij horen immers ook, tenminste voor het domein zorg en welzijn, het **Beleid**: de ambtenaren en politici die op diverse niveaus van de Nederlandse overheid sociaal beleid vormen en zo mee bepalen welke vormen van hulpverlening ruimte krijgen en welke niet of minder. Ook zij behoren tot de doelgroep voor communicatie over ons praktijkgericht onderzoek. Daarnaast behoren we ook te communiceren en onze resultaten beschikbaar te stellen richting **Samenleving**, richting de geïnteresseerde burger. Lectors werken immers met publieke middelen, met belastinggeld. Het is dan niet meer dan logisch dat de burger op eenvoudige wijze zicht krijgt op de oogst van hun werk.

De driehoek wordt zo een vijfhoek: **Kennis**, **Praktijk**, **Onderwijs**, **Beleid** en **Samenleving**. Als acroniem voor deze aanpak kan gebruik gemaakt worden van **BeSPROken**: **B**eleid, **S**amenleving, **P**raktijk, **O**nderwijs, **K**ennis. Dat sluit aan bij de doelstelling van communicatie rondom praktijkgericht onderzoek (er wordt over gesproken, er wordt iets mee gedaan) en de meervoudige doelgroep van communicatie van dit soort onderzoek. Meteen ontstaat er ook een beeld vergelijkbaar met een experiment dat enkele jaren geleden liep op de Hogeschool Utrecht met de bedoeling om de maatschappelijke relevantie van onderzoek meer in beeld te brengen: sci_quest (van der Wende, Wamelink, & van Deursen, 2007; Wamelink & Spaapen, 1999).

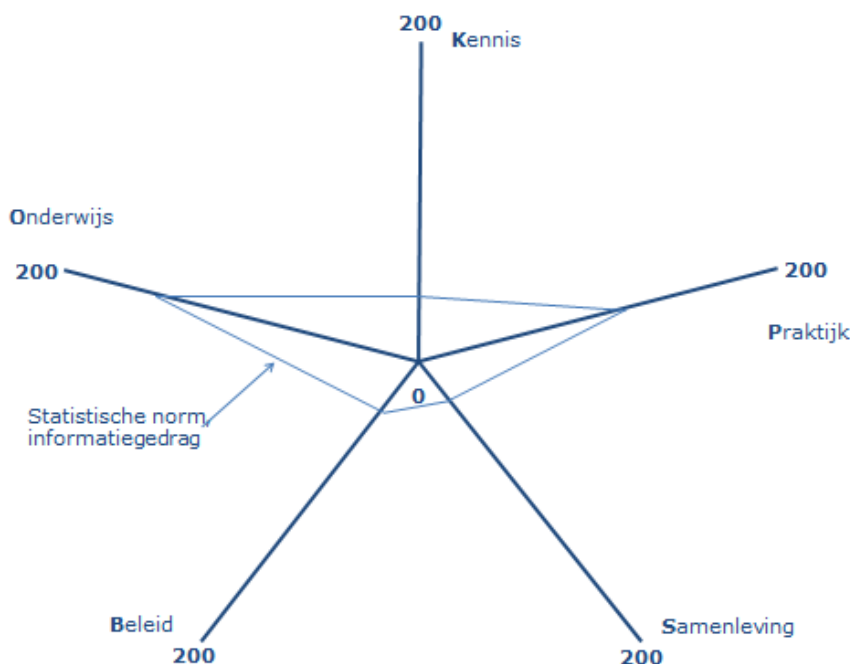

Een mogelijk scenario om de kwaliteit van onze onderzoekscommunicatie in beeld te brengen is al onze kennisproducten (ruimer dus dan publicaties in tekstvorm!) in die vijfhoek in beeld te brengen. Dat kan bijvoorbeeld per domein van lectoren (zorg en welzijn, of andere domeinen waarin platforms van lectoren actief zijn) of per hogeschool of voor de hele HBO-sector. Daarbij horen natuurlijk wel een aantal spelregels. We noemen er een aantal. Het gaat ons daarbij om de voorbeeld-waarde, over de precieze concretisering van dergelijke spelregels moet vooral consensus bestaan.

- Elke lector kan elk kennisproduct slechts één maal inbrengen.
- Elk kennisproduct krijgt een waarde van bijvoorbeeld 10 punten. Die kan de lector zelf verdelen over de vijf speerpunten. Een artikel in een internationaal wetenschappelijk tijdschrift zou met 10 punten volledig in de hoek **Kennis** kunnen zitten. Het eerder genoemde voorbeeld van een tekst/interview in het ledenmagazine van de vereniging Eigen Huis zou met 10 punten in de hoek **Samenleving** kunnen zitten. Andere kennisproducten kunnen op meerdere assen relevant zijn, en dan verdeelt de lector de 10 beschikbare punten. De genoemde canon sociaal werk zou dan bijvoorbeeld met 4 punten op **Onderwijs** kunnen zitten, met 1 op **Kennis**, met 2 op **Samenleving** en met 3 op **Praktijk**.
- Het staat de lector vrij om zelf de verdeling van de punten over de verschillende assen uit te voeren, maar die verdeling moet dan wel verantwoord (kunnen) worden.
- Kennisproducten die onder open access beschikbaar zijn, kunnen een hogere waardering krijgen doordat de lector er bijvoorbeeld 15 of 20 punten voor kan verdelen over de vijf assen. Het gratis digitaal beschikbaar stellen van informatieproducten, al dan niet via de HBO Kennisbank of een andere website, blijft immers een hele sterke randvoorwaarde voor grote toegankelijkheid van informatie voor diverse doelgroepen.
- Google heeft een sterke positie in eenieders informatielandschap. Je kan daar over teleurgesteld zijn en klagen dat men de weg naar de bibliotheek niet meer vindt, maar een effectievere aanpak is te zorgen dat al die googlende informatiezoekers ook goede informatie vinden. En dat doe je door resultaten uit praktijkgericht onderzoek via een 'open access' benadering beschikbaar te stellen. Elders hebben we daarom de suggestie gedaan om de bekende science citation index aan te vullen met een google citation index (Steyaert, 2011).
- Alle lectoren van een bepaald domein of hogeschool kunnen relatief eenvoudig zo al hun kennisproducten waarderen als de HBO Kennisbank daartoe aangepast wordt.
- Als alle lectoren van een bepaald domein of van een bepaalde hogeschool zo hun kennisproducten in beeld brengen, ontstaat snel een basis om het informatiegedrag van lectoren met elkaar te kunnen vergelijken. Het levert een 'informatiekaart' op van dat domein of hogeschool.

Een oefening volgens bovenstaande spelregels zou in een fictief voorbeeld kunnen leiden tot onderstaand beeld van het gemiddelde informatiegedrag van een lector over de afgelopen vijf jaar. Het gaat hier om informatiegedrag dat sterk gericht is op **Onderwijs** en met de **Praktijk** als tweede even belangrijke doelgroep. **Beleid**, **Kennis** en **Samenleving** zijn ook in beeld, maar in mindere mate.

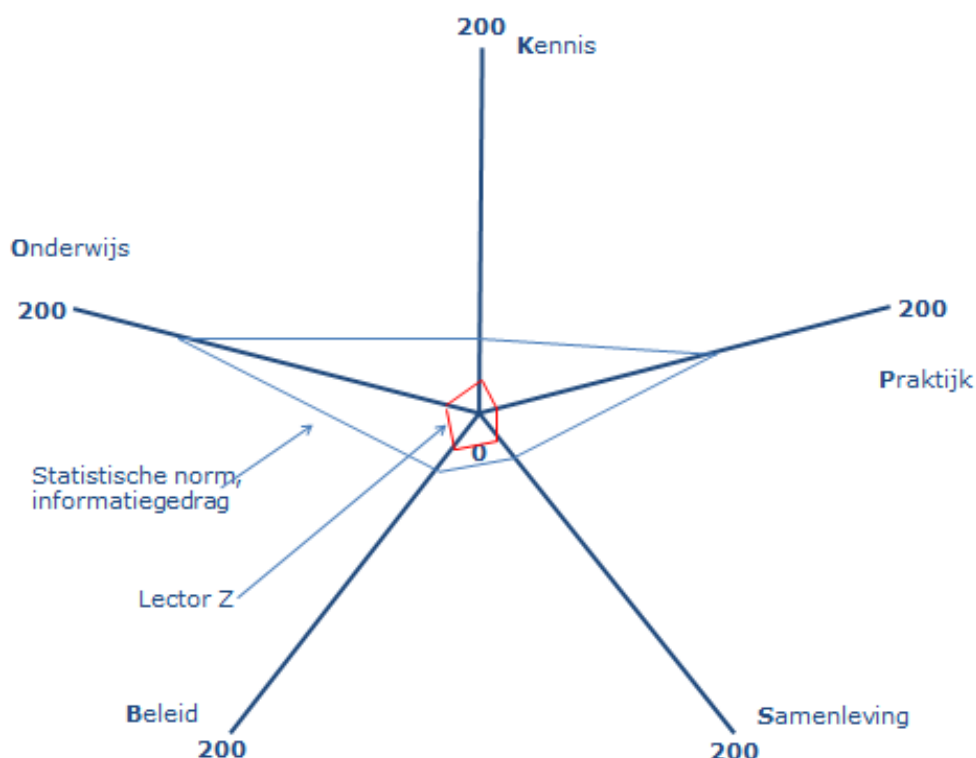
Of dit een realistisch beeld is van het huidige informatiegedrag van onze groep lectoren weten we niet, en het schema moet dan ook alleen als voorbeeld gezien worden.

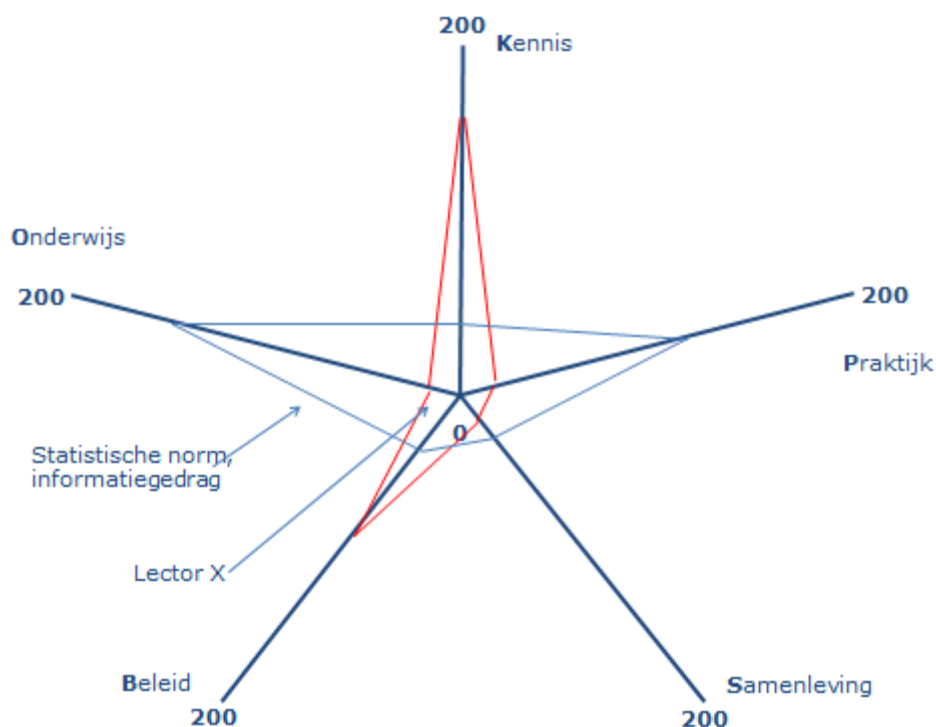
Hierbij past de waarschuwing dat dergelijke aanpak beeld geeft op een statistische norm. Dat is een puur rekenkundige grootte die niet noodzakelijk samenvalt met de gewenste norm. Daar ligt meteen de grens of overgang tussen tellen en vertellen. Als duidelijk wordt dat een bepaalde lector met zijn informatiegedrag afwijkt van zijn 'soortgenoten' kan er een toelichting volgen die verklaart waarom dat zo is.

Een alternatief hierop is dat de HBO-raad, individuele hogescholen of platformen van lectoren voor specifieke domeinen zoals zorg en welzijn een streefdoel formuleren, een 'informatiekaart' waarvan zij vinden dat lectoren er aan zouden moeten voldoen. Dat zou dan een 'normkaart' worden.

In onderstaande vergelijken we lector Z met de statistische norm van het domein of de hogeschool waarin deze lector actief is. Dan valt op dat lector Z opvallend weinig informatieproducten maakt, waarvoor de verklaring kan zijn dat deze lector voornamelijk belast is met bijvoorbeeld begeleiding van afstudeerwerken van laatstejaars studenten en dat veel interactie met studenten en onderwijs oplevert, maar geen informatieproducten.

Een ander hypothetisch voorbeeld is lector X met onderstaande 'informatiekaart'. Deze lector heeft duidelijker een productiever informatiegedrag dan lector Z maar valt op ten aanzien van de statistische norm van zijn domein of hogeschool doordat de assen **Kennis** en **Beleid** er uit springen. In vergelijking met de collega's lectoren doet lector X opvallend weinig op de assen **Onderwijs**, **Praktijk** en **Samenleving**. Dat kan terecht zijn, maar vraagt wel om enige toelichting. Dit informatiegedrag past immers meer bij een academische omgeving dan bij een HBO-lectoraat. Het zou zo maar kunnen zijn dat deze lector vatbaar is voor 'universiteitje spelen' of meer bezig is met zijn/haar lectoraat te gebruiken als springplank naar een academische carrière dan met de echte doelstellingen van lectoraten.

Aan dit voorstel zitten ook nadelen en problemen. Zo is er de vraag of de as **Samenleving** niet moet opgesplitst worden in **Burgers** en **Cliënten**. In de sector zorg en welzijn zijn cliënten een verbijzondering van de meer algemene doelgroep burgers. Het zijn die zorgbehoevende burgers die tijdelijk of langdurig beroep moeten doen op publieke dienstverlening. Tijdens de discussie in het platform lectoren zorg en welzijn hierover groeide de consensus toch geen opsplitsing te maken om het systeem niet nodeloos complex te maken. Er zijn immers nog heel wat andere opsplitsingen te bedenken waar telkens wel goede argumenten voor zijn.

Belangrijker aandachtspunt is het risico op inflatie van informatieproducten, een situatie waarin lectoren alle mogelijke als informatieproduct te omschrijven entiteiten gaat opvoeren om 'goed te scoren'. Als dat zou betekenen dat bijvoorbeeld elke powerpoint die ooit gebruikt wordt ook daadwerkelijk opgevoerd wordt, ontstaat vervuiling van het begrip 'informatieproduct' en een onwenselijke bureaucratie. Dat zou opgevangen kunnen worden door kijken naar kwaliteit/kwantiteit los te laten en alleen te kijken naar kwaliteit, bijvoorbeeld door elke lector te vragen voor een bepaald jaar of werkperiode enkel zijn tien beste kennisproducten te benoemen en te plaatsen op het assenstelsel. In sollicitatieprocedures in de universitaire wereld is het nu al gebruikelijk dat men kandidaten vraagt de in diens ogen belangrijkste vijf A1-publicaties aan te duiden. In het HBO zou het om de belangrijkste kennisproducten in de verschillende categorieën kunnen gaan.

Dan gaat natuurlijk wel de vergelijking met andere lectoren grotendeels verloren. Een belangrijk deel van de vraag waarmee Leo Waaijers aan de slag ging blijft zo toch nog open liggen.

Een ander nadeel is dat het plaatsen van kennisproducten op de vijf assen wel iets zegt over aantallen en over richting waarin gecommuniceerd wordt, maar nog niets over de kwaliteit van de kennisproducten. Deze aanpak brengt wel de breedte van kennisproducten in beeld, maar niet de diepte van de kwaliteit. Hypothetisch is het mogelijk dat een lector veel kwantiteit produceert maar van een lage kwaliteit. Dat zou in het hier voorgestelde systeem een 'goed' plaatje opleveren, en de lage kwaliteit zou buiten beeld blijven.

Daarmee is meteen gezegd dat een kwaliteitstoetsing nooit vorm kan krijgen zonder dat naar de oorspronkelijke producten gekeken wordt en de kwaliteitsbeoordelaars daar een eigen mening over

vormen. In de wereld van het wetenschappelijk publiceren wordt dat georganiseerd via blind peer review vóór publicatie, impact scores per tijdschrift en tellen van citaties nadien.

Omdat (blind) peer review rondom de kennisproducten van praktijkgericht onderzoek nu grotendeels afwezig is, het bovendien ook maar de vraag is of dit op een haalbare wijze te organiseren is gelet op de veelheid van plaatsen waar 'gepubliceerd' wordt en het aanvullend ook de vraag is of het wenselijk is alle kennisproducten van praktijkgericht onderzoek vooraf door (blind) peer review op kwaliteit te laten toetsen, blijft het alternatief om de kwaliteitstoets na 'publicatie' te organiseren.

Dat zou bijvoorbeeld kunnen door per domein een panel bestaande uit vertegenwoordigers van elke doelgroep (dus wetenschap, onderwijs, praktijk, beleid en samenleving) een kwaliteitsweging te laten geven aan elk kennisproduct dat in het eerder beschreven systeem ingevoerd is. Die kwaliteitsweging is dan het equivalent van de impact factor die Web of Science aan wetenschappelijke tijdschriften geeft. Anders dan in Web of Science en in het voorstel van Leo Waaijers moet ons inziens deze kwaliteitsbeoordeling echter niet op het niveau van publicatieplatform plaatsvinden (bijvoorbeeld over een bepaald tijdschrift, waarna dan het kwaliteitsoordeel over het tijdschrift op elk daarin gepubliceerde bijdrage 'afstraalt') maar op het niveau van elk kennisproduct. Anders wordt de diversiteit aan publicatieplatforms die cruciaal is voor het doelgroepgericht communiceren van resultaten van praktijkgericht onderzoek gefnuikt. Het kwaliteitssysteem zou dan meer schade aanrichten dan helpen.

7 Besluit

We juichen het toe dat lectoraten uitgedaagd worden om niet alleen hun onderwijsactiviteiten en de methodologische kwaliteit van hun onderzoek te verantwoorden, maar ook hun informatiegedrag, de manier waarop ze resultaten uit hun praktijkgericht onderzoek verspreiden. We zijn blij met de agendering van dit thema door SURF en het voorstel tot *Leonardo* zoals uitgewerkt door Leo Waaijers. Dat is een goede aanzet tot een beoordelingssysteem van kennisproducten uit het HBO. Zoals SURF opmerkt komt dit ook op een goed tijdstip: er zijn voldoende kennisproducten om het kaf van het koren te scheiden, en er zijn er niet te veel om een systeeminnovatie onmogelijk te maken. Uit het voorgaande zal echter ook duidelijk geworden zijn dat we inzake wenselijkheid en haalbaarheid van *Leonardo* met de nodige vragen zitten. Die worden veroorzaakt doordat het voorstel *Leonardo* te veel aanleunt bij beoordelingssystemen van publicaties zoals die in de universitaire wereld gehanteerd worden en daardoor te weinig recht doet aan de eigenheid van het werk van lectoren en praktijkgericht onderzoek. Er is wel een verbreding naar andersoortige tijdschriften maar teksten blijven de basis van het systeem vormen, peer-review blijft een hoeksteen van kwaliteitsborging en andersoortige kennisproducten komen niet aan bod.

We besluiten deze rapportage over de pilot van *Leonardo* in de sector zorg en welzijn met adviezen gericht op drie partijen, te weten de lectoren uit deze sector, SURF en bestuurders uit de HBO-sector.

7.1 Lectoren zorg en welzijn

Deze pilot heeft opnieuw de meerwaarde van 'open access' van kennisproducten benadrukt en meer dan ooit tevoren de meervoudigheid van onze doelgroep in beeld gebracht. Hoewel het systeem op een hypothetische manier omschreven is en (nog) niet bestaat, kan elke lector wel zijn communicatiegedrag rondom zijn praktijkgericht onderzoek kritisch evalueren: leidt het uitgevoerde praktijkgerichte onderzoek tot voldoende kennisproducten? Zijn die kennisproducten in voldoende mate 'open access'? En is er sprake van bewust communiceren naar de verschillende doelgroepen?

Een kwaliteitsbeoordelingssysteem voor de lectoren Zorg en Welzijn zou niet alleen minder traditionele kennisproducten moeten benoemen (die ook van waarde zijn en dus mee moeten tellen), maar lectoren ook moeten uitdagen zelf nieuwe vormen te ontwikkelen. In zijn algemeenheid zou aan het kwaliteitsbeoordelingssysteem de eis moeten worden gesteld dat het stimulerend en niet restrictief is. Van elke lector wordt dus letterlijk verwacht dat hij een schaap met vijf poten is. Een lector die op bepaalde dimensies van het model helemaal niet scoort heeft het één en ander uit te leggen.

7.2 SURF

Er blijkt een discrepantie te zijn tussen de output van kennisproducten van praktijkgericht onderzoek en de zichtbaarheid daarvan via de HBO Kennisbank. Te veel output wordt daarin niet opgenomen. We vragen SURF om de bekendheid van de HBO Kennisbank te vergroten en HBO-varianten te organiseren van de eerdere succesvolle WO-acties zoals 'cream of science' en 'promise of science'.

In het verlengde hiervan vragen we SURF aandacht te geven voor een specifiek element uit de notitie van Leo Waaijers. De publicaties en andere kennisproducten van lectoraten die wel al in de HBO Kennisbank opgenomen zijn, worden niet zichtbaar in Google Scholar. De link tussen HBO Kennisbank en Google Scholar blijkt nu nog niet uitgewerkt te zijn, en is een gemiste kans om de resultaten van ons praktijkgericht onderzoek beter toegankelijk te maken.

Indien SURF verder werk maakt van het thema kwaliteitsbeoordeling van kennisproducten van praktijkgericht onderzoek, doen we de suggestie indringender dan wij nu konden doen kennis te nemen van de ervaringen die opgedaan zijn in de sci_quest pilot bij de Hogeschool Utrecht en het werk bij het Rathenau-instituut rondom de opvolger daarvan, de EriC-methode ('evaluating research in context', zie hierover <http://www.rathenau.nl/en/themes/project/eric-evaluating-research-in-context.html>).

Bovendien moet bekeken worden of de ervaringen die wij opdeden in de sector Zorg & Welzijn ook relevant zijn voor andere sectoren van het HBO, zoals educatie of techniek. Enkele aanvullende pilots zijn dan ook aangewezen.

7.3 Bestuurders uit de HBO-sector

Onze pilot rondom *Leonardo* heeft niet geleid tot een concrete implementatie van een systeem maar wel tot een verheldering van welke kwaliteitskenmerken belangrijk zijn voor communicatie van resultaten van praktijkgericht onderzoek. In de tekst hebben we twee waarschuwingen ontwikkeld: enerzijds het gevaar dat een beoordelingsstelsel niet aansluit bij de werkelijke doelen van lectoraten cq. praktijkgericht onderzoek en zo of slechte symbolische verantwoording of ongewenst gedrag veroorzaakt. En anderzijds het gevaar dat verantwoording op diverse plekken en diverse manieren gebeurt waardoor er bureaucratische overlast ontstaat.

HBO-bestuurders zitten op de juiste positie om beide gevaren af te wentelen en te borgen dat verantwoordingssystemen naadloos aansluiten bij de beoogde doelstellingen en coherent op elkaar afgestemd zijn. Van HBO-bestuurders vragen we dat ze vooral oog hebben voor de meervoudigheid van de communicatie rondom praktijkgericht onderzoek en bewaken dat die in elke vorm van kwaliteitsbeoordeling aandacht krijgt. Alleen zo kan worden geborgd dat praktijkgericht onderzoek creatief blijft communiceren over haar resultaten.

In het voorgaande hebben we een voorstel gedaan hoe een kwaliteitssysteem er zou kunnen uitzien dat rekening houdt met de meervoudigheid van het werk van een lector. Ook bij dit soort kwaliteitssysteem zijn er heel wat vragen inzake haalbaarheid en organiseerbaarheid, maar die vragen zijn pas zinvol als er consensus is over de wenselijkheid. Het is niet alleen aan de beide auteurs van dit rapport of aan de leden van het platform lectoren zorg en welzijn om daarover uitspraken te doen, maar ook aan bestuurders uit de HBO-sector.

In het verlengde daarvan is er veel winst te behalen als alle organisaties en instanties die iets doen met kwaliteitsborging van lectoraten en praktijkgericht onderzoek (zoals RAAK-sia) de uitgangspunten ten aanzien van wenselijk informatiegedrag (meervoudig, open access) onderschrijven en in hun kwaliteitssystemen laten doorklinken.

7.4 Tenslotte

Het platform lectoren zorg en welzijn heeft uitgesproken dit thema belangrijk te vinden en wil graag betrokken worden in vervolgstappen die SURF of anderen op dit vlak nemen. Tegelijk beseffen we dat het voorgaande alleen gebaseerd is op de ervaringen met praktijkgericht onderzoek in de sociale sector, en dat het maar de vraag is of dit thema op dezelfde wijze vorm kan krijgen in andere domeinen. We hopen dat collega's uit andere sectoren dit vraagstuk oppakken en op basis van onze inzichten verdere voorstellen ontwikkelen.

8 Verwijzingen

Canon sociaal werk @ www.canonsociaalwerk.eu

HBO Kennisbank @ www.hbo-kennisbank.nl

Lectoren Nederland @ www.lectoren.nl

Platform lectoren zorg en welzijn @ www.lectorenzorgenwelzijn.nl

Adviesraad voor Wetenschaps- en Technologiebeleid (2003). *Onderzoek in het onderwijs, versterking van de brug tussen onderzoek en onderwijspraktijk (briefadvies)*. Den Haag: AWT.

Horder, W. (2006). 'Reading' in Professional Practice: How Social Work Practice Assessors Access Knowledge and Information. *British journal of social work*, 37(6), 1079-1094.

Jager, C.-J., Veldkamp, J., Aksnes, D., te Velde, R., & den Hertog, P. (2011). *Wetenschaps-, Technologie & Innovatie Indicatoren 2011* Utrecht: Dialogic.

Levering, B., & Smeyers, P. (2009). Assessing the quality of educational research in The Netherlands. In T. Besley (Ed.), *Assessing the Quality of Educational Research in Higher Education* (pp. 315-326). Rotterdam/Boston/Taipei: Sense Publishers.

Onderwijsraad (2011). *Ruim baan voor stapsgewijze verbeteringen*. den Haag: Onderwijsraad.

Sheldon, B., & Chilvers, R. (2000). *Evidence-based social care: a study of prospects and problems*. Lyme Regis: Russell House.

Steiner, J. F. (1923). The reading habits of the social worker. *Journal of Social Forces*, 1(4), 477-489.

Steyaert, J. (2011). Scholarly communication and social work in the Google era. *Journal of social intervention*, 20(4), 79-94.

Steyaert, J., & Kwekkeboom, R. (Eds.). (2010). *Op zoek naar duurzame zorg, vitale coalities tussen formele en informele zorg*. Utrecht: MOVISIE.

Steyaert, J., & van den Biggelaar, T. (2008). *Eigentijds verantwoord in de sociale sector, van zakelijker naar beter*. Eindhoven: Fontys.

Steyaert, J., van den Biggelaar, T., & Peels, J. (2010). *De bijziendheid van 'evidence based practice': beroepsinnovatie in de sociale sector*. Amsterdam: SWP.

Tops, P. (2003). *Uitvoering, uitvoering, uitvoering*. Den Haag: KCGS.

van den Doel, H. (1978). *Het biefstuk-socialisme en de economie*. Utrecht: Spectrum.

van der Wende, M., Wamelink, F., & van Deursen, P. (2007). Kwaliteitszorg van onderzoek in het HBO: het Sci-Quest/Lect project aan de Hogeschool Utrecht *Thema* 14(1), 11-17.

Waijers, L. (2011). *Leonardo, de kwaliteitsopgave voor HBO-publicaties*. Utrecht: SURFfoundation.

Wamelink, F., & Spaapen, J. (1999). De evaluatie van universitair onderzoek, methodiek voor het incorporeren van de maatschappelijke waarde in onderzoek. *NRLO-rapport nr. 99/12*, 55.

Wilson, T. (1986). Information needs in social services: an overview. *Research Highlights in Social Work*(13), 12-24.

Witteveen, E., Admiraal, L., Visser, H., & Wilken, J.-P. (Eds.). (2010). *Communicatie bij hersenletsel, begrijpen we elkaar?* Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Bijlage 1 – persbericht HOP

Onderzoek hogescholen spectaculair verbeterd

Hogescholen doen steeds beter onderzoek. De invloed van hun wetenschappelijke artikelen steekt intussen boven het wereldgemiddelde uit. Nog maar een paar jaar geleden was dat heel anders.

Wetenschappelijke publicaties van hbo-onderzoekers werden in de jaren 2002-2005 niet bijzonder vaak geciteerd. Maar inmiddels hebben ze hun invloed met meer dan vijftig procent vergroot. Op hun eigen vakgebieden scoren de hbo-onderzoekers nu bovengemiddeld.

Wie de kracht van onderzoek in kaart wil brengen, kijkt meestal naar de citatie-impact ervan: hoe vaak verwijzen andere wetenschappers ernaar? Al zitten er haken en ogen aan deze methode, de 'citatie-impactscore' geeft wel een indruk van wetenschappelijke invloed. De score bepaalt zogezegd de pikorde in de wetenschap.

Ze zitten nog lang niet op hetzelfde niveau als het universitaire wetenschappers, maar hbo-onderzoekers zijn wel aan een inhaalslag bezig. In de jaren 2002-2005 verwierven ze per publicatie een kwart minder citaten dan hun collega's van over de hele wereld, maar in 2006-2009 staken ze juist dertien procent boven het wereldgemiddelde uit.

Alleen schrijven de onderzoekers aan hogescholen nog niet bijzonder veel artikelen. Ze namen vorig jaar slechts 0,6 procent van de hele wetenschappelijke productie in Nederland voor hun rekening.

Dit alles staat in een nieuw rapport over de indicatoren voor wetenschap, technologie en innovatie dat staatssecretaris Zijlstra naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. Daarin geven de rapporteurs ook een verklaring voor de spectaculaire verbetering van het wetenschappelijk onderzoek aan hogescholen.

De bloei komt deels doordat de publicaties "op een kleiner aantal onderwerpen geconcentreerd zijn" en doordat het aantal publicaties op die terreinen "vaak nog zeer bescheiden is". De rapporteurs noemen milieuwetenschappen, fundamentele levenswetenschappen en kunst, cultuur & muziek als voorbeeld. "Het is dan relatief makkelijk om een hoge citatie-impactscore te behalen."

Maar in biomedische wetenschappen en gezondheidswetenschappen is de positie van hogescholen ten opzichte van universiteiten "wel vrij sterk". Op die vakgebieden hebben ze zelfs een hogere citatie-impactscore dan de universiteiten, "bij redelijk grote aantallen publicaties".

Daar hoort wel de kanttekening bij dat de universiteiten in de biomedische wetenschappen 13.376 artikelen schreven en de hogescholen slechts 57. In de gezondheidswetenschappen gaat het om 3.525 academische publicaties tegenover 124 hbo-publicaties.

Bron:
HOP, Bas Belleman
17 november 2011

Bijlage 2 – overzicht informatieproducten lectoraten zorg & welzijn

Dit overzicht is omwille van de omvang opgenomen in een apart bestand.